

Находката се състои от общо 85 броя, случайно открити през 2002 г. в горичка в землището на село Панайот Хитово, Омуртажко, апликации. При първоначалния оглед е установено, че повечето предмети са изработени чрез отливане и допълнително изковаване. Предметите са били поставени в голям съд (урна?) от груба глина, украсен с издатини (букели?), без информация за наличието на кости или въглени в нея.

Съкровището включва следните предмети:

- 1. Луновидни пластини** (11 бр.) - 10 от сребро, 1 от електрон. Върху някои има по един централен хоризонтален ръб. Една пластина е украсена с редове от перли по периферията, останалите са гладки, без украса.
- 2. Гривни** (12 бр.) - с отворени краища, изработени от масивна сребърна тел с четириъгълно сечение и заоблена външна повърхност.
- 3. Пластини** (5 бр.) - сребърни, спирално навити.
- 4. Апликации** (56 бр.) - полусферични с отвори за пришиване към дреха.

□

В краищата на луновидните пластини, две от които се прикрепват една към друга и образуват полукръг, има по един или два отвора за прикрепване. Някои от тях са отлети частично, което вероятно е следствие от технологичен дефект. Тази особеност, както и неравномерно нанесената украса от перли е свидетелство за известно неумение при изработката.

Най-ранните типологически паралели на обектите от група 2 са познати от халколитните некрополи край **Дуранкулак** - луновидни костени пластини от гробове N 1009, 991, **Варна** - златните предмети от символичен гроб № 1, от пласт Б в **Еменската пещера** и в Русенската селищна могила. Подобни предмети, изработени от електрон са открити и в пласт С в Еменската пещера и в **Табашката пещера**, датирани въз основа на материалите от същия контекст в ранно-бронзовата или респективно в средно-бронзовата епоха, фаза Теи II. Някои по-късни и по-далечни аналогии могат да се проследят в депозитите от късно-бронзовата епоха от Централна Европа и сред тракийските луновидни нагръдници от V - IV в. пр. Хр. от село Дълбоки и от гробницата при **Мезек**, които носят идеята за подобно оформление. Тези примери са основание за определянето на разглежданите предмети като елементи от нагръдна украса, прикрепяна към дреха или броня от кожа или метал (вж. реконструкцията). Тази им функция насочва към значението им на владетелски инсигнии.

Аналозите на предметите от група 2 датират от по-късно време. Те се откриват сред

находките от КБЕ и НаА1 - НаА2 от района на Средния Дунав, сред т.нар. група Фере от **Тесалия** и по-късните (VII - VI в. пр. Хр.) екземпляри от северните райони в България. Посочените паралели определят най-вероятната датировка и на предметите от група 3, но тяхната форма и конструкция, която е различна от тази на типичните спирални гривни, подсказва предполагаемата им функция като апликации за колан или диадема, навити вторично, преди поставянето им в глинения съд.

Полусферичните апликации също имат многобройни аналози сред материалите в широк хронологически диапазон - от късния халколит до ранно-желязната епоха - факт, който затруднява по-прецизната датировка на съкровището. В най-общи линии долната хронологическа граница на находката може да бъде поставена в СБЕ, докато горната достига до края на II хил. пр. Хр., което е основание за предположението, че предметите са били трезорирани в продължителен период от време. Типологическата им характеристика от своя страна ги определя като владетелски (аристократични) инsigнии, а контекстът на откриването им е свидетелство за обредната им функция като посветителни дарове (на **Великата Богиня-майка**). От друга страна те могат да се разглеждат и във връзка с реално (?) или символично (?) погребение на техния аристократичен притежател, което вероятно символизира края и новото начало на властта му в социума и в космоса.

Местонахождение: НИМ

Любава Конова

Литература:

Конова, Л. 2003. Сребърно съкровище от бронзовата епоха в НИМ (предварително съобщение). - В: *Пътят*. Сборник научни статии, посветен на живота и творчеството на д-р Георги Китов. София, 2003: 107-120.